

- בעניין:
1. _____ אלזיר, ת"ז _____
תושבת ארעית מיום 5.10.2016
 2. _____ צביח, ת"ז _____
תושבת ארעית מיום 6.10.2016
 3. _____ אלרג'בי, ת"ז _____
תושב ארעי מיום 26.10.2016
 4. _____ אמרזיאן, ת"ז _____
תושבת ארעית מיום 27.10.2016
 5. _____ וזוז, ת"ז _____
תושב ארעי מיום 30.10.2016
 6. _____ סלאק, ת"ז _____
תושב ארעי מיום 13.11.2016
 7. _____ אלגעברי, ת"ז _____
בעל היתר שהייה בישראל במסגרת הליך לאיחוד משפחות,
צפוי לקבל מעמד של תושב ארעי ביום 15.12.2016
 8. _____ אבו עודה, ת"ז _____
בעלת היתר שהייה בישראל במסגרת הליך לאיחוד משפחות,
צפויה לקבל מעמד של תושב ארעי ביום 22.2.2017
 9. **המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר**
– ע"ר 580163517

ע"י ב"כ עוה"ד עביר ג'ובראן-דכוור (מ"ר 44346) ו/או סיגי בן-ארי
(מ"ר 37566) ו/או ענת גונן (מ"ר 28359) ו/או דניאל שנהר (מ"ר 41065)
ו/או בנימין אחסתרביה (מ"ר 58088) ו/או נאסר עודה (מ"ר 68398)
ו/או חוה מטרס-עירון (מ"ר 35174) ו/או נדיה דקה (מ"ר 66713) ו/או
אלירן בללי (מ"ר 73940)
מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200
טל: 02-6283555; פקס: 02-6276317

העותרים

- נ ג ד -

1. **שר הבריאות**
2. **שר האוצר**
3. **שר הרווחה והשירותים החברתיים**
ע"י פרקליטות המדינה, משרד המשפטים
רח' צלאח א-דין 29, ירושלים
טל: 02-6466590; פקס: 02-6467011
4. **שירותי בריאות כללית**
רח' ארלוזורוב 101, תל אביב, 62098
5. **מכבי שירותי בריאות**
רח' המרד 27, תל אביב, 68125
6. **קופת חולים לאומית**
רח' שפרינצק 23, תל אביב, 64738
7. **קופת חולים מאוחדת**
רח' אבן גבירול 124, תל אביב 62038

המשיבים

עתירה למתן צו על תנאי

מוגשת בזאת עתירה למתן צו על תנאי, המופנה אל המשיבים 1-3 והמורה להם לבוא וליתן טעם:

א. מדוע לא יימנעו מהאפליה הקבועה בתקנות ביטוח בריאות ממלכתי (רישום בקופת חולים, זכויות וחובות של מקבלי היתר שהייה לפי חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), התשס"ג-2003) (הוראת שעה), תשע"ז-2016), מיום 13.10.2016 (להלן **הוראת השעה לתקנות הבריאות או התיקון לתקנות**) וייפטרו מתחולת תקנות ביטוח בריאות ממלכתי (רישום בקופת חולים, זכויות וחובות של מקבלי היתר שהייה לפי חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), התשס"ג-2003), תשע"ו-2016, את כלל חברי הקבוצה הזכאית למעמד ארעי מתוקף החלטת השר מיום 11.4.2016 במסגרת בג"ץ 813/14, 5153/14 ואח' נופל ואח' נ' שר הפנים ואח', ואשר הגישו בקשת לאיחוד משפחות עד סוף שנת 2003, בכלל זה אלו מחברי הקבוצה, בהם העותרים 1-8, אשר פעלו כדין ובהתאם לתקנות, ובליט ברירה עובר להוראת השעה לתקנות הבריאות, ונרשמו לקופות החולים, והסדירו התשלומים בהתאם לחובתם אותה עת; הן את אלה שכבר קיבלו מעמד ארעי, בהם העותרים 1-6, והן את אלה שעתידיים לקבלו בקרוב, בהם העותרים 7-8.

ב. מדוע לא יורו למשיבות 4-7 לבטל הרישום של חברי הקבוצה הזכאית למעמד ארעי מתוקף החלטת שר הפנים מיום 11.4.2016, אך טרם שודרגו, ואשר הסדירו את התשלומים בקופות החולים בהתאם לחובתם אז ובליט ברירה, ובכלל זה העותרים 7-8.

ג. מדוע לא יורו המשיבים 1-3 למשיבות 4-7 לבטל את הסדרי התשלומים מתוקף התקנות אליהם התחייבו בליט ברירה חברי הקבוצה הזכאית לשדרוג מעמד בהתאם להחלטת שר הפנים מיום 11.4.2016, ואשר פעלו כדין, הן לאלה שכבר קיבלו מעמד ארעי, בהם העותרים 1-6, והן לאלה שעתידיים לקבלו בקרוב, בהם העותרים 7-8, וכי יוחזרו להם כל התשלומים שכבר נגבו מהם.

הרקע לעתירה

1. בשנת 2014 הגיש המוקד להגנת הפרט סדרה של עתירות, בג"ץ 5135/14, 5153/14, 5136/14 ואח' **נופל ואח' נ' שר הפנים ואח'** (להלן: **בג"ץ נופל**), אל בית המשפט העליון, בבקשה לשדרג את מעמדם של פלסטינים אשר חיו בישראל במשך שנים רבות בהיתרי שהייה מתחדשים או אשרת ב/1 במסגרת הליך לאיחוד משפחות. מעמדם של אותם עותרים לא שודרג בשל תחולת חוק האזרחות והכניסה לישראל, התשס"ג-2003 (להלן: **חוק האזרחות והכניסה לישראל**).

2. ביום 11.4.2016 הודיעו המשיבים לבית המשפט הנכבד במסגרת בג"ץ נופל, כי שר הפנים החליט להעניק מעמד של תושב ארעי (א/5) לקבוצה בעלת מאפיינים מוגדרים, המונה כ-2,104 איש וילדיהם אשר נולדו לאחר 1.1.1998, שעליה חל חוק האזרחות והכניסה לישראל. מדובר בקבוצה אשר חבריה הגישו בקשה לאיחוד משפחות (שאושרה) לא יאוחר מסוף שנת 2003, והם חיים מאז ברצף כדין בישראל. המעמד הארעי יינתן בכפוף לעמידה בתנאים הדרושים לבקשות מעין אלה, כגון הוכחת מרכז חיים בעיר, העדר מניעה ביטחונית או פלילית וכיו"ב. (להלן **הקבוצה הזכאית לשדרוג**).
העתק מהודעת המשיבים בבג"ץ נופל מצורף ומסומן ע/10.

3. רשות האוכלוסין וההגירה ומעברי הגבול פרסמה הודעה ביום 23.6.2016, בה נמסר כי הזכאים לשדרוג יקבלו זימונים ללשכות המתאימות עד סוף אוגוסט 2016, וכי השדרוגים של חברי אותה קבוצה יבוצעו החל מחודש ספטמבר 2016 ועד סוף חודש מרץ 2017. העותרים 1-8 קיבלו זימונים ללשכה האוכלוסין וההגירה לימים 5.10.2016, 6.10.2016, 26.10.2016, 27.10.2016, 30.10.2016, 13.11.2016, 15.12.2016 וה-22.2.2017 בהתאמה; ביום זימונם ללשכה, שודרג מעמדם של העותרים 1-6 למעמד של תושבות ארעית, ומעמדם של העותרים 7-8 צפוי להיות משודרג בקרוב. העתק מההודעה באתר רשות האוכלוסין וההגירה מיום 23.6.2016, מצורף ומסומן ע/11.
4. **בד בבד, ביום 1.8.2016 נכנסו לתוקפן** תקנות ביטוח בריאות ממלכתי (רישום בקופת חולים, זכויות וחובות של מקבלי היתר שהייה לפי חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), התשס"ג-2003), תשע"ו-2016 (להלן התקנות או תקנות הבריאות החדשות), אשר תכליתן היא הנגשתם של שירותי הבריאות בישראל עבור בני זוג וילדים של אזרחי המדינה או תושביה, אשר שוהים בישראל באמצעות היתרי שהייה בלבד, **ללא כל אפשרות לקבל מעמד של תושב ארעי**, וזאת בשל חוק האזרחות והכניסה לישראל. התקנות הותקנו בעקבות בג"ץ 2649/09 **האגודה לזכויות האזרח ואח' נ' שר הבריאות ואח'** (פורסם בנבו, 4.11.2015), לאחר שנים רבות בהן לא היה קיים כל הסדר ביטוח בריאות ממלכתי עבור אוכלוסייה זו, שנותרה לדאוג לצרכיה הבריאותיים כפי יכולתה, בין אם באמצעות טיפולים פרטיים או באמצעות ביטוחים פרטיים. העתק מתקנות הבריאות החדשות מצורף ומסומן ע/12;
- העתק מחוזר מנכ"ל משרד הבריאות בעניין תקנות הבריאות החדשות מיום 2.8.2016 מצורף ומסומן ע/13.
5. ברם, כפי שנראה להלן, על אף שבמהותן נועדו תקנות הבריאות החדשות להיטיב עם אוכלוסייה זו, ולהסדיר מתן שירותים רפואיים בדומה לאלו הניתנים לתושבי ישראל, לא רק שנקבע בהן כי הרישום לקופת החולים הוא חובה וכי בעלי היתר שהייה חייבים להירשם אצל קופות החולים עד ליום 30.9.2016, הוא אף כרוך בתשלום הראשוני חד פעמי בעלות גבוהה, וכן תשלום חודשי אחיד, אשר לגבי בעלי הכנסה נמוכה, הינו גבוה מזה שבביטוח הבריאות הממלכתי הרגיל.
6. **חובת הרישום חלה על כל מי שניתנים לו היתרי שהייה בכפוף לחוק האזרחות והכניסה לישראל** – בין אם לפי סעיפים 3 או 3א(2) לחוק זה (קרי, מתוקף הליך לאיחוד משפחות) או מטעמים הומניטאריים מיוחדים בהתאם לסעיף 1א(2) לחוק. קופת החולים אליה חייב מקבל היתרי השהייה להירשם היא בה רשום בן משפחתו המזכה, היינו, תושב הקבע או אזרח ישראל עמו הוא מצוי בהליך לאיחוד משפחות (להלן: **בן משפחה מזכה**).
7. גובה התשלום הראשוני הנדרש במעמד הרישום לקופת החולים נקבע בהתאם למעמדו של בן משפחה המזכה. תשלום זה נחשב כתשלום רטרואקטיבי עבור תקופת האכשרה, שמתחילה מיום אישור הבקשה לאיחוד המשפחות (להלן: **תקופת האכשרה**) 27 חודשים לבן משפחה של תושב, המסתכם בתשלום ראשוני בסך **7,695 ₪**, ושישה חודשים לבן משפחה של אזרח, המסתכם בתשלום בסך **1,710 ₪**. התשלום החודשי האחיד לכולם עומד על **285 ₪**.
8. זאת ועוד. אם ישנם בני משפחה נוספים הזכאים (ובפועל מחויבים) להירשם, התשלום הראשוני והתשלום החודשי הינם כפולים. וכך, כאשר מדובר בבן משפחה מזכה שהינו תושב קבע ולו שני בני משפחה מוזמנים או יותר, התשלום הראשוני שיהיה על המשפחה לשלם, יעמוד על **15,390 ₪**, והתשלום האחיד יעמוד על **570 ₪** מדי חודש, במנותק מרמת ההכנסה של בני המשפחה.

9. כאמור, בהתאם לתקנה 2(ב) לתקנות הבריאות החדשות, אם כבר חלפה "תקופת האכשרה" של בעל ההיתר, הוא חייב לרשום את עצמו בקופה בה רשום בן משפחתו המזכה, וזאת תוך שישים יום מכניסת התקנות לתוקפן, היינו, עד ליום 30.9.2016 (להלן: המועד הראשון לרישום עצמאי חובה).
10. אם בעל ההיתר לא נרשם מיוזמתו, אזי החל מיום 19.10.2016, היינו 80 ימים ממועד הראשון לרישום עצמי, צפוי היה מנכ"ל משרד הבריאות להפעיל את סמכותו לרישום אוטומטי וכפוי של בעלי היתרי השהייה בקופות החולים, המשיבות 4-7, וזאת בהתאם לתקנה 2(ח) לתקנות הבריאות החדשות ובהתאם לחוזר מנכ"ל משרד הבריאות (כללי ביצוע לתקנה 2(ח), עמ' 5). לאחר מכן, בהתאם לתקנה 4(ו), רשאיות קופות החולים, ליזום הליכי גביית התשלומים מבעל ההיתר.
11. נחזור ונדגיש, כי תכליתן של התקנות היא הענקת ביטוח בריאות לבני זוג וילדים של תושבים או אזרחים, החיים בישראל כדין, חלקם זה שנים רבות, במסגרת הליך לאיחוד משפחות, שהפך עבורם לבלתי נגמר מתוקף חוק האזרחות והכניסה לישראל. חוק זה אוסר כי יינתן להם ולו מעמד של תושבות ארעית בישראל (וודאי שלא קבע), וגוזר עליהם לחיות עם משפחותיהם במדינה באמצעות היתרי שהייה בלבד – ללא זכאות לזכויות סוציאליות, ועד לכינון התקנות, אף ללא הזכות לביטוח בריאות. משכך, חרף העלות הגבוהה של הרישום לקופות החולים על פי התקנות החדשות, יש בהן כדי להביא לשיפור מסוים במצבם העגום של אלה הנותרים לחיות בישראל עם היתרי שהייה בלבד, ללא קץ נראה לעין.
12. לא כך הדבר באשר לאלו ששר הפנים קבע בעניינם כי הם זכאים לקבל מעמד של תושב ארעי בישראל, אשר רובם ככולם צפויים לקבלו, לכל המאוחר, עד סוף מרץ 2017! לא עמס נועדו התקנות להיטיב, ודאי וודאי שלא נוכח הנטל הכספי הכבד הכרוך ברישום על פיהן. שהרי לא ניתן להתעלם מהעובדה, שעם קבלת המעמד הארעי, הופכים חברי קבוצה זו, לרבות העותרים 1-8, לזכאים לביטוח הבריאות הממלכתי הרגיל על פי חוק ביטוח בריאות ממלכתי, תשנ"ד - 1994 וחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה - 1995.
13. וכך, בסמיכות זמנים ברורה, בד בבד עם קביעה כי הם זכאים למעמד ארעי, נקבעו התקנות, המחייבות את הרישום והתשלומים האחידים לסוגיהם לקופות החולים ללא יוצא מן הכלל, וזאת ללא כל התאמה, החרגה או התחשבות בנסיבות שנוצרו במסגרת בג"ץ נופל.
14. כפי שנפרט בהמשך, החל מהתחלת חודש אוגוסט השנה, וסמוך לאחר כניסת התקנות לתוקפן, החלה הח"מ לנהל התכתבויות ארוכות עם פרקליטות המדינה, עם הסמנכ"לית לפיקוח על קופות החולים ושב"ן במשרד הבריאות, עם היועץ המשפטי של משרד הבריאות ועם היועץ המשפטי של משרד הפנים, במסגרתן שבה וביקשה את החרגתה מתחולת התקנות של הקבוצה הזכאית לשדרוג מעמד, ואת השבתם של התשלומים שנגבו על פי התקנות מאותם אלו אשר נרשמו מחוסר ברירה. עוד ביקשה הח"מ, כי עד להחלטה סופית לגבי אופן החרגת אותה קבוצה לא יירשמו חברי אותה קבוצה באופן יזום בידי משרד הבריאות.
15. בהעדר כל התחייבות מטעם מנכ"ל משרד הבריאות במהלך תקופת הטיפול בפניית הח"מ לכך שלא יבוצע רישום כפוי של חברי הקבוצה הזכאית לשדרוג למעמד של תושב ארעי (שהתוצאה שלו תהיה הליכי גבייה), נותרו חברי הקבוצה חשופים לרישום כפוי, לדרישת התשלום הגבוה הכרוך בכך, ולאיוס בהליכי גבייה מצד קופות החולים אם לא יסדירו את התשלומים לפני ה-30.9.2016.
16. ככל שהזמן עבר גבר הלחץ, במיוחד מצד נציגי קופות החולים השונות שאיימו בהליכי גבייה ואף בחלק מהמקרים איימו שההליך לאיחוד המשפחות ייפגע. אי לכך רבים מבין האוכלוסייה האמורה,

שלא רצו להסתבך עם הרשויות והעדיפו לפעול בהתאם לחובתם לפי התקנות, הסדירו את תשלומים הנדרשים עבור תקופת האכשרה והתשלום החודשי – על אף שקרוב לוודאי שהם לא יפיקו תועלת של ממש משירותי הבריאות הללו, בזמן הקצר שנותר עד לזימונם לקבלת מעמד ארעי .

17. **העותרים 1-8**, ועוד רבים כמותם מחברי הקבוצה הסדירו מחוסר ברירה את התשלומים הגבוהים בקופות החולים, העדיפו לא להסתבך עם הרשויות, בתקווה כי אם יימצא פתרון לסוגייה, יוחזרו להם הכספים ששילמו. אולם התיקון שהתמהמה כלל לא מתחשב בנסיבותיהם (להלן **חברי הקבוצה שפעלו כדין**).

18. רק ביום 13.10.2013, כשבועיים לאחר סיום תקופת רישום החובה העצמי לקופות החולים לפי התקנות, הודיע שר הבריאות באמצעות פרקליטות המדינה לח"מ, כי אושרה הוראת שעה לתקנות הבריאות החדשות – זאת לאחר כחודשיים של הבטחות לח"מ, שהפנייה נמצאת בשלבי טיפול מתקדמים, בשלן לא פנתה הח"מ אל בית משפט נכבד זה, בתקווה שהפתרון שיימצא יכלול התחשבות בכל חברי הקבוצה, לרבות אלו שפעלו כדין ובהתאם לחובתם לפי התקנות.

19. תקנות ביטוח בריאות ממלכתית (רישום בקופת חולים, זכויות וחובות של מקבלי היתר שהייה לפי חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), התשס"ג-2003) (הוראת שעה), תשע"ז-2016, מיום 13.10.2016 ואשר פורסמו ברשומות ביום 30.10.2016, נותן פטור זמני רק לאלו המשתייכים לקבוצה הזכאית לשדרוג אשר לא נרשמו לקופת חולים בהתאם לתקנות ולא שילמו את התשלומים המתחייבים מכך; ופטור קבוע יינתן למי מהם שיקבל תעודת זהות ארעית עד ליום 31.5.2017. הוראת השעה של תקנות הבריאות לא מעניקה שום פטור, זמני או קבוע, למי ששייך לקבוצה הזכאית אשר כבר נרשם לקופות החולים והסדיר את התשלומים, כפי שנדרש אותה עת בתקנות.

העתק מתקנות ביטוח בריאות ממלכתית (רישום בקופת חולים, זכויות וחובות של מקבלי היתר שהייה לפי חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), התשס"ג-2003) (הוראת שעה), תשע"ז-2016, מיום 13.10.2016 ואשר פורסמה ברשומות ביום 30.10.2016 מצורף ומסומן ע/14.

20. היינו, במבחן התוצאה נגרם עוול לאלו מחברי הקבוצה שפעלו כדין ומילאו את חובתם בהתאם לתקנות הבריאות, והם מופלים לרעה ללא הצדקה או בסיס ענייני לעומת אלו שלא נרשמו ולא הסדירו את התשלומים. חלק מחברי הקבוצה ששודרגו, דוגמת העותרים 1,3-6, עודם כבולים להסדר התשלומים לקופות לפי התקנות, על אף שכבר אינם זכאים לשירותי הבריאות לפיהן.

21. חשוב להדגיש, כי הוראת השעה לתקנות הבריאות פורסמה ברשומות רק ביום 30.10.2016, ולחלק מקופות החולים לא היה מידע אודותיו, אי לכך נציגייהן המשיכו לדרוש מחברי הקבוצה שטרם שילמו להסדיר את התשלומים.

22. החלטת שר הבריאות, שר הרווחה ושר האוצר שלא להחריג גם את חברי הקבוצה ששילמו לפי התקנות מתחולת התקנות בדומה לאלה שלא שילמו ולא נרשמו, היא החלטה מפלה, שרירותית ולא סבירה בלשון המעטה.

23. המשיבים 1-3 מסכימים, לכאורה, כי חברי אותה קבוצה שהגישו בקשות לאיחוד משפחות עד סוף 2003 ואשר שר הפנים החליט לשדרג את מעמדם למעמד של תושב ארעי לא היו אמורים להירשם מלכתחילה על פי תקנות היות שהתקנות בתכליתן לא נועדו להעניק ביטוח רפואי לתקופה קצרה של ימים או שבועות בלבד, בטח לא בתמורה לסכומים כספיים גבוהים כל כך. יחד עם זאת הם

מחליטים להחריג חלק מחברי הקבוצה שלא הסדירו את התשלומים ולא את אלה שפעלו כדין והסדירו את התשלום ואת הרישום, וזאת ללא הצדקה או בסיס רלוונטי לאותה אפליה. מכאן העתירה.

החלק העובדתי

הצדדים

24. **העותרת 1**, _____ **אלזיר**. העותרת נשואה מאז שנת 1994 למר _____ קזאז, תושב ירושלים שעובד כמורה. לבני הזוג שישה ילדים. העותרת קיבלה מעמד של תושבת ארעית בישראל ביום 5.10.2016 וזאת במסגרת החלטת שר הפנים בבג"ץ נופל. המשפחה בת שמונה נפשות מתקיימת מעבודתו של הבעל, שמשכורתו בממוצע כ-7,000 ₪ לחודש.

העתק מתעודת הזהות הארעית של העותרת 1, מצורף ומסומן ע/15.

25. טרם קבלת המעמד, כשהעותרת עוד החזיקה בהיתרי שהייה בישראל, נציג קופת חולים כללית בשיח' ג'ראח בירושלים, יצר קשר עם בעלה וביקש שיבוא להסדיר את התשלומים לפי תקנות הבריאות החדשות: תשלום עבור תקנות האכשרה על סך 7,695 ₪ ועוד 285 ₪ תשלום חודשי. הפקיד עוד הסביר לבעלה "כי במידה ולא יוסדרו התשלומים הדבר יגרור להליכי גבייה ואף ייפגע בהליך לאיחוד המשפחות [של בני הזוג]" (סעיף 3 לתצהיר ע/1). אי לכך, ביום 18.9.2016 ניגש בעלה של העותרת אל קופת חולים כללית והסדיר את התשלומים. וכך מתארת העותרת את הסיבה לתשלום:

אנחנו חששנו מהליכי גבייה וחששנו יותר מכל מפגיעה בהליך לאיחוד המשפחות, במיוחד ואני עמדתי להשתדרג ביום 5.10.2016 למעמד של תושבת ארעית. אי לכך, ביום 18.9.2016 נאלץ בעלי לגשת לקופת חולים כללית ולהסדיר את התשלומים לביטוח בריאות עבורי [בהתאם לתקנות]. כשבועיים לאחר מכן, ביום 5.10.2016, שודרגתי למעמד של תושבת ארעית. אנחנו עדיין משלמים את התשלומים בהתאם לתקנות. (סעיף 4 לתצהיר העותרת 1, ע/1).

26. בעלה של העותרת הסדיר את התשלום הכולל בסך 7,695 ₪ עבור כל תקופת האכשרה, מתוכו, שילם 2,600 ₪ במזומן, ושילם באשראי את היתרה, בעשרה תשלומים על סך 509.50 ₪ כל אחד, האחרון שבהם ביום 18.6.2017; עוד שילם הבעל את התשלום החודשי עבור החודשים אוגוסט וספטמבר, בסך 570 ₪. היינו, **בני הזוג שילמו סכום כולל של 8,265 ₪ עבור ביטוח בריאות מכוח התקנות לתקופה של שבועיים בלבד**.

27. יצוין, כי בני הזוג עדיין משלמים את התשלומים החודשיים, למרות שהעותרת כבר לא זכאית לביטוח בריאות מכוח התקנות. בשיחה טלפונית עם הח"מ, מסר בעלה של העותרת, כי הוא פנה בתחילת נובמבר לסניף קופת החולים, וביקש להפסיק את התשלום החודשי היות שהעותרת כבר אינה זכאית לטיפול רפואי בהתאם לתקנות; אך נציג הקופה מסר לו כי אין בסמכותו להפסיק את התשלומים וכי על הבעל לפנות אל משרד הבריאות!

העתק מהחשבוניות עבור תשלומי ביטוח הבריאות ששולמו עבור העותרת 1, הן עבור תקופת האכשרה והן עבור התשלומים לחודשים אוגוסט-ספטמבר מצורף ומסומן ע/16.

28. **העותרת 2**, **גב'** _____ **צביח**. העותרת נשואה למר _____ צביח, אזרח המדינה. לבני הזוג חמישה ילדים. המשפחה מתקיימת מקצבת נכות של מר צביח על סך 2,600 ₪ ומקצבת

הילדים על סך 860 ₪. היינו, המשפחה בת שבע הנפשות מתקיימת מהכנסה חודשית ממוצעת של כ-3,460 ₪.

29. ביום 6.10.2016 קיבלה העותרת 2 מעמד של תושבות ארעית (א/5), מתוקף החלטת שר הפנים במסגרת בג"ץ נופל.

העתק מתעודת הזהות הארעית של העותרת 2 מצורף ומסומן ע/17.

30. בחודש אוגוסט 2016, על אף שדרוג מעמדה הצפוי, שילמו העותרת 2 ובעלה לקופת חולים מאוחדת, את דמי האכשרה הקבועים לבן משפחתו של אזרח, סכום לא מבוטל בסך 1,710 ₪, וכן סכום של 570 ₪ עבור החודשים אוגוסט וספטמבר; זאת בעקבות לחצים מצד נציגי קופת החולים מאוחדת, שמסרו להם, בין היתר, מידע מוטעה, לפיו הימנעות מרישום ותשלום לקופת החולים יגררו פגיעה בהליך לאיחוד המשפחות בו הם נוטלים חלק, ושבנוסף ינקטו כנגדם הליכי גבייה.

נציגי קופת חולים מאוחדת בבית חנינא לחצו עלי ועל בעלי מר _____ סביח להסדיר את התשלומים עבורי בקופת החולים לפי התקנות, ואף איימו כי הדבר עלול לפגוע בבקשת איחוד המשפחות שלנו במשרד הפנים ואף להיכנס לחובות כספיים. אי לכך, לא הייתה לנו ברירה אלא להסדיר את התשלומים בקופה. (סעיף 3 לתצהיר העותרת 2, ע/2) (ההדגשות הוספו).

31. בשיחה טלפונית עם הח"מ מיום 15.11.2016, מסר מר צביח, בעלה של העותרת 2, מסר כי הוא פנה אל קופת חולים מאוחדת וביקש להפסיק את התשלומים החודשיים לביטוח לפי התקנות על סך 285 ש"ח עבור אשתו, היות שהיא שודרגה למעמד של תושבת ארעית וכבר אינה זכאית לביטוח בריאות מכוח התקנות. בהתחלה סירב נציג הקופה לבקשתו, והפנה אותו אל משרד הבריאות, ורק לאחר שמר צביח עמד על דרישתו, הסכים הנציג להפסיק את הדרישה לתשלום החודשי.

32. העותר 3, _____ אלרגבי. העותר נשוי מאז שנת 1994 לגב' _____ רגבי, תושבת ירושלים. בני הזוג הגישו בקשה לאיחוד משפחות בישראל בשנת 1995. לפני כמה חודשים נפצע העותר קשות בתאונה שגרמה לו למוגבלות, והוא נאלץ להפסיק את עבודתו כמפעיל מכונות כבדות. כיום, בגלל מוגבלותו, הוא מתקשה למצוא עבודה ונאלץ להסתפק בעבודות מזדמנות, מהן הוא משתכר רק כמה מאות שקלים בחודש.

33. בתחילת חודש אוגוסט השנה קיבל העותר מכתב ממשרד הפנים לפיו הוא מוזמן לקבלת מעמד של תושב ארעי, בהתאם להחלטת שר הפנים, ביום 26.10.2016 בלשכת האוכלוסין וההגירה בוואדי אלג'וז בירושלים המזרחית. ביום 26.10.2016 שודרג מעמדו למעמד של תושב ארעי. העתק מתעודת הזהות הארעית של העותר 3, מצורף ומסומן ע/18.

34. בתחילת חודש ספטמבר, הודיע לעותר נציג קופת חולים כללית בשועפאט בירושלים, כי הוא חייב לשלם סכום של 7,695 ₪ וכן תשלום חודשי על סך 285 ₪, עבור ביטוח הבריאות בהתאם לתקנות הבריאות החדשות. הפקיד הפנה את העותר להסדרת התשלום במרכז הגבייה של סניף קופת חולים בבית חנינא.

35. העותר פנה אל מרכז הגבייה של קופת חולים כללית בבית חנינא, ושם ביקש מהפקיד פטור מהתשלום בהתאם לתקנות, לאור שדרוג מעמדו הצפוי ביום 26.10.2016, והעובדה שהוא מבוטח זה שנים בביטוח רפואי פרטי, שעדיין היה בתוקף ועליו הוא שילם כ-166 ₪ לחודש בממוצע. הפקיד

השיב, כי אם לא יישלם העותר, ינקטו נגדו הליכי גבייה, והוסיף שלא יינתן פטור לאלו שבקרוב יקבלו מעמד של תושב ארעי.

הפקיד [במרכז הגבייה בבית חנינא] הודיע לי כי אני חייב להסדיר את התשלום לפי תקנות הבריאות, אחרת יינקטו נגדי הליכי גבייה, וכי לא יינתן פטור מהתשלום לאלו שצפויים לקבל מעמד של תושב ארעי. הפקיד הוסיף, כי ישנם אנשים שקיבלו תעודת תושב ארעי והם ממשיכים לשלם את התשלומים ולא קיבלו פטור. [...] **כיוון שלא רציתי להסתבך עם הרשויות, וכיוון שהוסבר לי על ידי פקיד קופת חולים כללית שלא ניתן יהיה להחריג אותי מהתשלומים גם אם ישודרג מעמדי, נאלצתי ללוות כסף ולשלם את התשלום הראשון על סך 3,000 ₪.** (סעיפים 7-8 לתצהיר העותר 3, ע/3) (ההדגשה הוספה).

36. העותר 3 עדיין חייב להשלים את התשלומים לקופת החולים בהתאם לתקנות, זאת על אף שמעמדו שודרג ומשכך הוא כבר לא יכול לקבל שירות רפואי בהתאם לתקנות. בשיחה טלפונית עם הח"מ מיום 15.11.2016, מסר העותר כי הוא ניסה לקבל פטור מיתרת התשלומים עבור תקופת האכשרה, אך נציג קופת החולים סירב לבקשתו והפנה אותו לדבר טלפונית עם נציגת משרד הבריאות; העותר פנה לנציגת משרד הבריאות, אך לאחר בירורים היא הודיעה לו כי הוא חייב להשלים את התשלומים.

37. חשוב לחזור ולהדגיש, כי העותר היה מבוטח בביטוח בריאות לפי התקנות לתקופה של פחות מחודשיים, והוא חייב לשלם עבור אותה תקופת ביטוח קצרה סכום אבסורדי של 8,265 ₪ – זאת שעה שהוא מתקשה למצוא עבודה, ומנסה לשקם את חייו לאחר שנגרמה לו נכות בתאונה קשה, שפגעה ביכולתו להשתכר, ומאותו זמן הדרדר אף יותר מצבם הכלכלי של בני הזוג.

38. העותרת 4, אמרזיאן. העותרת נשואה משנת 1998 למר _____ אמרזיאן, אזרח ישראל. בקשת לאיחוד משפחות בישראל הוגשה בשנת 2000. ביום 27.10.2016 קיבלה גב' אמרזיאן מעמד תושבת ארעית וזאת בהתאם להחלטת שר הפנים במסגרת בג"ץ נופל. העתק מתעודת הזהות הארעית של העותרת 4 מצורף ומסומן ע/19.

39. בחודש ספטמבר השנה, טרם קבלת המעמד, פנה מר אמרזיאן לסניף קופת חולים כללית בשיח' גיראח בירושלים. הפקידה שם ביקשה ממנו לשלם עבור ביטוח בריאות לאשתו סכום של 1,771 ₪ עבור תקופת האכשרה, בנוסף לתשלום חודשי של 285 ₪, בהתאם לתקנות.

40. הניסיונות של מר אמרזיאן להסביר לפקידה כי אשתו צפויה לקבל מעמד של תושבת ארעית לא זכו לאוזן קשבת. הפקידה אף ציינה כי אי הסדרת התשלום תביא להליכי גבייה ואף תפגע בהליך לאיחוד המשפחות (סעיף 4 לתצהיר העותרת 4, ע/4). אי לכך נאלץ מר אמרזיאן לשלם באשראי את סכום הנדרש בעשרה תשלומים באמצעות כרטיס האשראי, כל תשלום על סך 171 ₪, וזאת בנוסף לסכום חודשי של 285 ₪.

העתק מהחשבוניות אודות התשלומים לקופת חולים כללית עבור העותרת 4 מצורף ומסומן ע/20.

41. היינו, בני הזוג אמרזיאן שילמו 2,280 ₪ עבור ביטוח בריאות לפי התקנות לתקופה של פחות מחודשיים.

42. **העותר 5** _____ **וזוז**. העותר נשוי מאז שנת 1994 לגב' _____ זוזו, תושבת ירושלים. לבני הזוג שמונה ילדים. העותר מובטל. המשפחה, בת עשר נפשות, מתקיימת מהכנסה חודשית ממוצעת של 3,000 ₪, שמתקבלת מהבטחת הכנסה ומקצבת ילדים.
43. בקשת בני הזוג לאיחוד משפחות הוגשה בשנת 1998. ביום 30.10.2016 קיבל העותר מעמד של תושב ארעי וזאת בהתאם להחלטת שר הפנים במסגרת בג"ץ נופל. העתק מתעודת הזהות הארעית של העותר 5 מצורף ומסומן **ע/21**.
44. העותר שידע על כניסת תקנות הבריאות החדשות לתוקפן וידע שעליו להסדיר את התשלומים בהתאם לתקנות, פנה לקראת סוף חודש ספטמבר אל קופת חולים כללית בשיח' ג'ראח. העותר ביקש מהפקיד להחריג אותו מהתקנות וזאת לאור שדרוג מעמדו המממש לבוא ביום 30.10.2016. הפקיד שם הודיע לעותר, כי עליו "להסדיר את התשלום [בהתאם לתקנות] וזאת עד 30.9.2016, ללא קשר לשדרוג המעמד" (סעיף 4 לתצהיר העותר 5, **ע/5**).
45. לאור השמועות שרחשו בסביבת העותר ואשתו אודות הפגיעה האפשרית בהליך לאיחוד המשפחות והסכנה שלא יינתן לו מעמד של תושב ארעי אם לא יסדירו את התשלומים לקופת החולים, נאלצו העותר ואשתו לשלם לקופת החולים עבור ביטוח בריאות בהתאם לתקנות. היות שלבני הזוג אין כרטיס אשראי, ביקש מהם נציג הקופה לשלם את הסכום כולו במזומן ובשלושה תשלומים בלבד.
46. אי לכך, שילמו העותר ואשתו כ-2,900 ₪ במזומן ועוד שני תשלומים דחויים במזומן. בינתיים נוכח מצבה הכלכלי הקשה, מתקשה המשפחה לשלם את שני התשלומים הנותרים.
47. לאחר שקיבל תעודת זהות הארעית, פנה העותר אל משרד הבריאות בעניין, אך נציגה של משרד הבריאות הודיעה לו כי אי אפשר להפסיק את התשלומים. נציג קופת חולים הודיע לו כי אם לא ישלם את התשלומים הנותרים, יינקטו כנגדו הליכי גבייה.
48. וכך, העותר ואשתו, המתקיימים מקצבאות, צריכים לשלם סך של 8,265 ₪ עבור ביטוח בריאות לתקופה של **חודש וחצי**, ואם לא יסדירו את התשלומים הנוספים יינקטו כנגדם הליכי גבייה.
49. **העותר 6**, _____ **סלאק**. העותר נשוי לגב' _____, תושבת ירושלים. לבני הזוג שבעה ילדים. העותר הוא המפרנס היחיד של המשפחה, והכנסתו הממוצעת עומדת על 5,200 ₪ לחודש.
50. בקשתם של בני הזוג סלאק לאיחוד משפחות הוגשה בשנת 2000. ביום 13.11.2016 קיבל העותר מעמד של תושב ארעי, וזאת בהתאם להחלטת שר הפנים במסגרת בג"ץ נופל. העתק מתעודת הזהות הארעית של העותר 6 מצורף ומסומן **ע/22**.
51. בחודש ספטמבר השנה פנה העותר אל סניף קופת חולים כללית בבית חנינא על מנת לברר אודות הפרסומים בעניין תקנות הבריאות החדשות. הפקיד שם הודיע לו כי השם שלו מופיע במחשב הקופה וכי עליו להסדיר את התשלום החד פעמי בסך כ-7,800 ₪, בנוסף ל-285 ₪ תשלום חודשי החל מחודש אוגוסט.
- העתק מפלט המחשב שהנציג של קופת החולים כללית מסר לעותר 6 עם פירוט התשלומים מצורף ומסומן **ע/23**.
52. העותר הסביר לפקיד כי הוא הוזמן ללשכת האוכלוסין וההגירה לצורך קבלת מעמד של תושב ארעי וזאת ביום 13.11.2016, וכי לאחר קבלת המעמד הוא לא ייחנה מביטוח הבריאות לפי התקנות. הפקיד השיב כי "במידה [...] ולא יסדיר את התשלומים, יינקטו נגדו] הליכי גבייה, כולל עיקולים, וכי הדבר יביא לבעיות והקפאת הליך לאיחוד המשפחות שלו] עם אשתו" (סעיף 5 לתצהיר העותר

6, ע/6. בשל איומיו אלו של הפקיד, נאלץ העותר להסדיר את התשלומים. וכך הוא מתאר את סיבה להסדרת התשלומים:

אני חשתי מהעיקולים וחשתי שאם לא אשלם אאבד את היתר השהייה שלי או שהדבר יגרום לבעיות בשדרוג מעמדי הצפוי, אי לכך נאלצתי להסדיר את התשלומים. (סעיף 5 לתצהיר העותר 6, ע/6).

53. היות שאין ברשות העותר כרטיס אשראי, הוא ביקש לשלם את הסכום במזומן. נציג קופת חולים הודיע לו כי במזומן ניתן לשלם רק בשלושה תשלומים. העותר נאלץ לשלם לפקיד 3,150 ₪ במזומן ועוד שני תשלומים דחויים שאותם היה אמור לשלם במהלך החודשיים הקרובים. העותר מתקשה בינתיים לעמוד באותם תשלומים גבוהים. העתק מהחשבונית עבור התשלום הראשון על סך 3,150 ₪ אותם שילם העותר 6 מצורף ומסומן ע/24.

54. **העותר, שמפרנס משפחה בת תשע נפשות עם משכורת חודשית ממוצעת של 5,200 ₪, חייב לשלם סכום כולל של 8,550 ₪ עבור ביטוח בריאות לתקופה של חודשיים בלבד.**

55. **העותר 7, _____ אלגעברי.** העותר נשוי לגב' _____ געברי, תושבת ירושלים. לבני הזוג חמישה ילדים. העותר פנסיונר ואשתו אשת חינוך.

56. בקשתם של בני הזוג אלגעברי לאיחוד משפחות הוגשה בשנת 2000. העותר קיבל זימון לקבלת מעמד של תושב ארעי ביום 15.12.2016 בלשכת האוכלוסין וההגירה בוואדי אלג'וז בירושלים המזרחית, וזאת במסגרת החלטת שר הפנים במסגרת בג"ץ נופל. העתק מתעודת הזהות הפלסטינית של העותר 7, מצורף ומסומן ע/25. העתק מהזימון לשדרוג מעמדו של העותר 6 של לשכת האוכלוסין וההגירה ליום 15.12.2016, מצורף ומסומן ע/26.

57. במהלך חודש יולי היו פרסומים אודות תקנות הבריאות החדשות, ונפוצו שמועות לפיהן מי שאינו משלם, ייפגע ההליך שלו לאיחוד משפחות. העותר פנה בחודש יולי אל קופת חולים כללית בשיח' ג'ראח, וביקש מהפקיד שם להחריג אותו מתקנות הבריאות היות שהוא אמור להשתדרג למעמד של תושב ארעי, כך שלאחר קבלת המעמד הוא לא יקבל שירותים רפואיים בהתאם לתקנות. הנציג הסביר לעותר כי לא ניתן יהיה לפטור אותו מהתקנות. אי לכך, הוא שילם סכום של 7,695 ₪ עבור תקופת האכשרה בנוסף לתשלום חודשי על סך 285 ₪, החל מחודש אוגוסט. העתק מהחשבוניות אודות התשלומים עבור העותר 7 לפי התקנות, מצורף ומסומן ע/27.

58. ביום 16.10.2016 לאחר שנודע לעותר מפרסום של המוקד להגנת הפרט בעיתון אל-קודס אודות השינוי בתקנות והפטור הזמני שניתן לחברי הקבוצה שלא ציינו להוראות התקנות ולא הסדירו את התשלומים, פנתה אשתו של העותר שוב אל סניף קופת חולים כללית בשיח' ג'ראח וביקשה להחזיר לה את הסכומים שקיבל ולהחריג אותו מהתקנות. הפקיד שם הודיע לבני הזוג כי אין ביכולתו לעשות זאת.

59. **העותרת 8, _____ אבו עודה.** העותרת נשואה למר _____ אבו עודה, תושב ירושלים. בקשת בני הזוג לאיחוד משפחות הוגשה בשנת 1996. העותרת צפויה להיות משודרגת למעמד של תושבות ארעית ביום 22.2.2017.

העתק מתעודת הזהות הפלסטינית של העותרת 8 והיתר השהייה שלה מכוח הליך איחוד משפחות, מצורף ומסומן ע/28 ;

העתק מהזימון של העותרת 8 לשדרוג מעמדה בלשכת האוכלוסין וההגירה בירושלים המזרחית ליום 22.2.2017, מצורף ומסומן ע/29.

60. במהלך ביקור שדרגתי של מר אבו עודה בקופת חולים מאוחדת – אלחיאת, בשועפאט בירושלים, נציג הקופה פנה אליו וביקש שיסדיר את התשלומים עבור ביטוח הבריאות של אשתו, העותרת, וזאת בהתאם לתקנות הבריאות החדשות. הנציג ביקש סכום חד פעמי רטרואקטיבי בסך 7,695 ₪, בנוסף לתשלום חודשי בסך 285 ₪ החל מחודש אוגוסט 2016. בן זוגה של העותרת הסביר לפקיד כי אשתו עומדת להשתדרג בקרוב וביקש פטור. יחד עם זאת הנציג הודיע לו כי עליו להסדיר את התשלומים עד ליום 30.9.2016 (ראו סעיף 4 לתצהיר העותרת 8, ע/8).

61. מאחר שבני הזוג לא רצו להסתבך עם הרשויות, וידעו שעדיין לא נקבעה הוראה אשר מחריגה אותם מהתקנות, פנה מר אבו עודה אל קופת חולים ביום 28.9.2016 והסדיר את תשלום הסכומים הנדרשים לקופה בעשרה תשלומים, הראשון על סך 1,344 ₪ ותשעה נוספים על סך 1,054 ₪ כל אחד.

62. משמעות הדבר היא שבני הזוג ישלמו **סכום כולל של 9,690 ₪** (לרבות התשלומים עבור החודשים אוגוסט 2016 עד פברואר 2017), **עבור תקופה של ביטוח בריאות בפועל של שישה חודשים בלבד** (מסוף ספטמבר 2016 ועד סוף פברואר 2017). כ-1,900 ₪ דמי ביטוח בריאות כל חודש.

העתק מהחשבוניות אודות התשלום הראשון והשני עבור ביטוח הבריאות של העותרת בקופ"ח מאוחדת, אלחיאת, בשועפאט, מצורף ומסומן ע/30.

63. השתיקה של משרד הבריאות במהלך חודשיים, עד להתקנת הוראת השעה לתקנות הבריאות, והלחץ שהפעילו קופות החולים, גרמו לכך שהעותרים 1-8, ועוד רבים כמותם, הסדירו את התשלומים לקופות החולים וזאת לפני ה-30.9.2016. עתה מבקשים העותרים 1-8 את החזרת סכומי הכסף הגבוהים ששילמו, הפסקת התשלומים העתידיים, ותיקון תקנות הבריאות באופן שיתקן את העוול שנגרם להם, בדומה חברי הקבוצה שלא שילמו, ובהתאם לתכלית התקנות שלא נועדו לחול על אלו שישודרגו בקרוב למעמד של תושב ארעי.

64. העותרת 9, **המוקד להגנת הפרט** (להלן: **המוקד להגנת הפרט או המוקד**), היא עמותה רשומה, אשר שמה לה למטרה לסייע לאנשים שזכויותיהם הופרו על ידי רשויות המדינה, ובכלל זה להגן על זכויותיהם בפני ערכאות, בין בשמה כעותרת ציבורית ובין כמייצגת אנשים שזכויותיהם נפגעו.

65. המשיב 1, שר הבריאות ומשרד הבריאות. שר הבריאות הוא האחראי על התקנת התקנות החדשות ובסמכותו, באישור של המשיבים 2-3, שר האוצר ושר הרווחה והשירותים החברתיים, להחריג את חברי הקבוצה שפעלו כדין.

66. המשיב 2, שר האוצר.

67. המשיב 3, שר הרווחה והשירותים החברתיים.

68. המשיבות 4-7, שירותי בריאות כללית, מכבי שירותי בריאות, קופת חולים לאומית וקופת חולים מאוחדת (להלן: **קופות החולים**), הן שאמורות לגבות את התשלומים בהתאם לתקנות, ולהעניק שירותי בריאות למי שמחזיק בהיתר שהייה בכפוף לחוק האזרחות והכניסה לישראל.

מיצוי הליכים

69. ביום 11.8.2016 פנה המוקד להגנת הפרט אל גב' רויטל טופר-חבר טוב, סמנכ"לית לפיקוח על קופות החולים ושב"ן במשרד הבריאות, אל עו"ד אודי איתן מפרקליטות המדינה, שמייצג את המשיבים בבג"ץ נופל, ואל עו"ד דניאל סולומון, היועץ המשפטי של רשות האוכלוסין וההגירה, וביקש להחריג מתחולת תקנות הבריאות החדשות את הקבוצה המוגדרת שחבריה זכאים לשדרוג קרוב למעמד של תושב ארעי, שיינתן במהלך החודשים שמספטמבר 2016 ועד מרץ 2017, בהתאם להודעת משרד הפנים והודעת שר הפנים בבג"ץ נופל, היות שאותה קבוצה כמעט ולא תהנה מהשירותים הרפואיים בהתאם לתקנות, לאור השדרוג הצפוי. המכתב נשלח גם לגב' איילה גרבר ממנהל רפואה במשרד הבריאות ביום 30.8.2016.

העתק ממכתב המוקד אל גב' רויטל טופר-חבר טוב, סמנכ"לית לפיקוח על קופות החולים ושב"ן, מיום 11.8.2016, מצורף ומסומן ע/31.

העתק ממכתב המוקד אל עו"ד אודי איתן מפרקליטות המדינה, מיום 11.8.2016, מצורף ומסומן ע/32;

העתק ממכתב המוקד אל עו"ד דניאל סולומון, היועץ המשפטי במשרד הפנים, מיום 11.8.2016 מצורף ומסומן ע/33;

העתק ממכתב המוקד אל גב' איילה גרבר, מנהל רפואה במשרד הבריאות, מיום 30.8.2016 מצורף ומסומן ע/34.

70. במהלך התקופה שבין יום 11.8.2016 ליום 27.9.2016, עמדה הח"מ בקשר טלפוני עם עו"ד אודי איתן מפרקליטות המדינה, אשר עדכן אותה, כי פניית המוקד להגנת הפרט מיום 11.8.2016 מצויה בטיפול אצל משרד הבריאות.

71. ביום 18.9.2016 קיבלה הח"מ הודעת דוא"ל מגב' טופר-חבר טוב, סמנכ"לית לפיקוח על קופות החולים ושב"ן, לפיה "הפניה [של המוקד מיום 11.8.2016] בשלבים מתקדמים של טיפול", אך "טרם התקבלה החלטה סופית".

72. ביום 20.9.2016 שיגרה הח"מ, באמצעות הדואר האלקטרוני, הודעה אל גב' טופר-חבר טוב, בה ציינה כי מועד הרישום היזום לקופות החולים הולך ומתקרב, וכי בקרוב יוכלו קופות החולים להתחיל בהליכי גבייה, ובכך יהפכו חברי הקבוצה לבעלי חוב. הח"מ ביקשה כי תינתן התחייבות מטעם משרד הבריאות, לפיה כל עוד לא הסתיים הטיפול בפניית המוקד, יימנעו קופות החולים ומשרד הבריאות מרישום יזום של חברי הקבוצה הזכאית לשדרוג, וכן מחיובם בתשלומים על פי התקנות.

העתק מתכתובת הדוא"ל בין הח"מ לגב' טופר-חבר טוב, מימים 18.9.2016 ו-20.9.2016 מצורף ומסומן ע/35.

73. ביום 18.9.2016 קיבלה הח"מ הודעה מגב' גרבר ממנהל רפואה במשרד הבריאות, לפיה הטיפול בפניית המוקד מיום 30.8.2016 הועבר לטיפולו של עו"ד נתן סומך מהלשכה המשפטית של משרד הבריאות.

74. ביום 25.9.2016 שוב פנתה הח"מ אל גב' רויטל טופר-חבר טוב, סמנכ"לית לפיקוח על קופות החולים ושב"ן במשרד הבריאות, עו"ד נתן סומך מהלשכה המשפטית של משרד הבריאות, עו"ד אודי איתן מפרקליטות המדינה ועו"ד דניאל סולומון מהלשכה היועץ המשפטי ברשות האוכלוסין וההגירה

ומעברי הגבול, וביקשה מהם להקפיא את החלת התקנות החדשות על חברי הקבוצה הזכאית לשדרוג מעמד, לרבות באמצעות אי-רישום היזום לקופות החולים, וזאת עד קבלת החלטה סופית בעניין פניית המוקד מיום 11.8.2016, להחרגה גורפת של חברי קבוצה זו מתחולת התקנות, נוכח השדרוג הקרב של מעמדם. כמו כן ביקש המוקד, כי קופות החולים ישיבו את כל התשלומים שכבר שולמו על ידי חלקם של חברי הקבוצה, שכן תשלומים אלו נעשו, ככלל, בליט ברירה, על מנת להימנע מהיקלעות לחובות לקופות החולים.

העתק ממכתב המוקד אל גבי רויטל טופר-חבר טוב, סמנכ"לית לפיקוח על קופ"ח ושב"ן במשרד הבריאות, מיום 25.9.2016, מצורף ומסומן ע/36;

העתק ממכתב המוקד אל עו"ד נתן סומך, הלשכה המשפטית של משרד הבריאות, מיום 25.9.2016, מצורף ומסומן ע/37;

העתק ממכתב המוקד אל עו"ד אודי איתן מפרקליטות המדינה, מיום 25.9.2016 מצורף ומסומן ע/38;

העתק ממכתב המוקד אל עו"ד דניאל סולומון, היועץ המשפטי במשרד הפנים, מיום 25.9.2016, מצורף ומסומן ע/39.

75. ביום 26.9.2016 מסר עו"ד אודי איתן לח"מ, באמצעות הדואר האלקטרוני, כי בהתאם למה שנמסר לו ממשרד הבריאות, "הנושא נבחן כעת, מתוך מודעות לדחיפות שבו, ותשובה תימסר בזמן הקרוב".

76. עוד באותו יום השיבה הח"מ לעו"ד אודי איתן, באמצעות הדואר האלקטרוני, בבקשה לדעת מתי צפויה להתקבל תשובה בעניין. כמו כן, הודיעה לו הח"מ, כי הרבה אנשים שעונים על הקריטריונים לשדרוג מעמד שקבע שר הפנים, וצפויים להשתייך לקבוצה הזכאית לשדרוג, פונים אל המוקד, ומדווחים על הלחץ שמפעילות עליהם קופות החולים, ובכלל זה מאיימות בנקיטת הליכי גבייה אם לא ישלמו. הח"מ ציינה, כי חלק מהפונים נכנעו ללחצים ואף שילמו, ואילו אחרים שידועים אודות טיפול המוקד להגנת הפרט בנושא ממתניים לתשובת משרד הפנים לפניית המוקד. הח"מ שבה והדגישה את החשיבות שבמתן התחייבות, שלא לנקוט ברישום יזום ובהליכי גבייה לגבי אותה קבוצה הצפויה לשדרוג מעמד, באמצעות הקפאה זמנית של תחולת התקנות עד לסיום הטיפול פנייתו העקרונית של המוקד להחרגתה הגורפת של הקבוצה.

77. עוד באותו היום השיב עו"ד אודי איתן, כי הוא עומד בקשר רציף עם הגורמים הרלוונטיים במשרד הבריאות ומשרד המשפטים, "נוכח ההבנה כאמור שיש דחיפות בדברים", והדגיש כי "אנחנו בקשר כמעט יומיומי, ואחרי התכתבויות הבוקר [26.9.2016] קבענו להמשיך להתעדכן מחר (ג)". באשר למועד הצפוי לסיום הטיפול, ציין עו"ד איתן כי אין לו תשובה בעניין, "אך [...] עובדים על זה שתהיה תשובה בקרוב".

78. ביום 27.9.2016, עידכן עו"ד אודי איתן את הח"מ, כי שר הבריאות אישר נוסח הצעה לתיקון התקנות וכי היא הועברה לשר הרווחה והשירותים החברתיים ולשר האוצר, וכי "הגורמים הרלוונטיים במשרד הבריאות עומדים בקשר עם הגורמים במשרדים שצוינו, לצורך המשך טיפול מהיר ויעיל בסוגיה".

79. למחרת, ביום 28.9.2016, ענתה הח"מ לעו"ד איתן וביקשה לדעת מהו הנוסח המוצע לתיקון התקנות, והאם מדובר בהחרגה כוללת מהתקנות של הקבוצה הזכאית לשדרוג. עוד ביקשה הח"מ לדעת, האם יוחזרו הכספים ששולמו לקופות החולים, המשיבות 4-7, על ידי חלקם של חברי

- הקבוצה. כמו כן ביקשה הח"מ לברר, מדוע לא תינתן בינתיים ועד לתיקון התקנות, התחייבות לפיה לא יפעל משרד הבריאות לרישום היזום של חברי הקבוצה העומדת בפני שדרוג מעמד.
80. למחרת, ביום 29.9.2016, הודיע עו"ד איתן לח"מ, כי הוא מקווה שהליך תיקון התקנות יסתיים לקראת יום כיפור וכי נעשים מאמצים רבים לסיים את ההליך תוך זמן קצר. יחד עם זאת, הוא סירב למסור פרטים באשר למהות התיקון, ואף לא נתן התחייבות להקפאת הרישום היזום של חברי הקבוצה.
- העתק מתכתובת הדוא"ל בין הח"מ לעו"ד אודי איתן מפרקליטות המדינה מימים 29.9.2016-20.9.2016, מצורף ומסומן ע/40.
81. ביום 5.10.2016 פנתה הח"מ, באמצעות הדואר האלקטרוני, אל עו"ד אודי איתן מפרקליטות המדינה, לגבי רויטל טופר-חבר טוב, סמנכ"לית לפיקוח על קופות החולים ושב"ן במשרד הבריאות, ולעו"ד נתן סומך ממשרד הבריאות, והודיעה להם, כי אם הליך תיקון התקנות לא יסתיים עד ליום 10.10.2016, הרי שנוכח העובדה שהרישום היזום צפוי להתחיל ביום 19.10.2016, תיאלץ הח"מ להגיש לבית המשפט הנכבד עתירה ובקשה דחופה לצו ביניים למחרת יום כיפור, ביום 13.10.2016.
82. ביום 12.10.2016 בלילה הודיע עו"ד אודי איתן מכתב באמצעות המייל כי שר האוצר חתם על התיקון לתקנות, וכי הגורמים הרלוונטיים עובדים על כך שביום למחרת, 13.10.2016, גם שר הרווחה והשירותים החברתיים יחתום על התיקון.
83. ביום 13.10.2016 לאחר שיחה טלפונית שהתקיימה בין הח"מ ועו"ד אודי איתן, שיגר האחרון את הוראת השעה לתקנות הבריאות שנחתמה באותו יום גם בידי שר הרווחה והשירותים החברתיים. עו"ד אודי איתן ציין כי ההוראה תפורסם בהקדם האפשרי ברשומות.
- העתק מהוראת השעה לתקנות הבריאות שצורפה למייל של עו"ד אודי איתן מיום 13.10.2016, מצורף ומסומן ע/41.
84. מעיון של הח"מ בהוראת השעה לתקנות הבריאות מיום 13.10.2016, כשבועיים לאחר סיום תקופת רישום החובה העצמאי בקופות החולים, ואשר פורסם ברשומות רק ביום 31.10.2016, הסתבר כי המשיבים 1-3 החליטו להחריג מהתקנות רק את חלק מחברי הקבוצה: **"ובלבד ש[אותו אדם] לא נרשם לקופת חולים ולא החל לשאת בתשלום דמי ביטוח בריאות מיוחדים לפי התקנות העיקריות"**, וזאת עד ליום 31.5.2017. היינו לאחר מועד זה, מי שלא קיבל מעמד של תושב ארעי יהיה חייב להירשם לקופת החולים.
85. לגבי הקבוצה נושא עתירה זו – קבוצה אשר פעלה בהתאם למצב המשפטי והעובדתי שהיה קיים טרם הוראת השעה לתקנות הבריאות, קבוצה שומרת חוק אשר לא רצתה להסתבך עם הרשויות ופעלה בהתאם להוראות נציגי קופות החולים, ואשר חבריה נרשמו מחוסר ברירה, בעיקר בשל סירוב המשיב 1 ונציגיו להתחייב להקפיא את תחולת התקנות עד סיום הטיפול בפניית הח"מ – החליטו המשיבים 1-3 לא להחריג אותם מתחולת התקנות ולא להחזיר להם את סכומי הכסף הגבוהים ששילמו עבור תקופת ביטוח בריאות קצרה ביותר.
86. עוד באותו יום כתבה הח"מ לעו"ד אודי איתן בנוגע לאי המענה בהוראה באשר לחברי הקבוצה אשר פעלו כדין. עוד באותו יום השיב עו"ד אודי איתן כי במידה ויש שאלות באשר להסדר שגובש אז יש לפנות בעניין למשרד הבריאות.
- העתק מההתכתבויות של הדוא"ל בין הח"מ לעו"ד איתן מפרקליטות המדינה, בין התאריכים 13.10.2016-5.10.2016, מצורף ומסומן ע/42.

87. ביום 7.11.2016, ולאחר פרסום הוראת השעה לתקנות הבריאות ברשומות, ולאחר שהתקבלו במוקד מספר של מקרים מחברי הקבוצה שפעלו כדין וביקשו לכלול אותם בהוראת השעה ולחזיר להם את כספיהם ששילמו, פנתה הח"מ אל המשיבים 1-3 בכתב וביקשה להחזיר לחברי אותה קבוצה, דוגמת העותרים 1-8, את התשלומים ששילמו ולהקפיא את התשלומים העתידיים שלהם ולהחריג אותם מתחולת התקנות, למעט אלו מחברי הקבוצה שיבחרו להמשיך בביטוח בריאות זה מרצונם החופשי. כמו כן, ביקשה הח"מ ליידע את קופות החולים אודות הוראת השעה לתקנות הבריאות היות שפנו אליה מספר לא מבוטל של מקרים בהם נציגי קופות החולים המשיכו לחוץ עליהם כדי שיסדירו את התשלומים זאת על אף שהוראת השעה לתקנות הבריאות מעניקה להם פטור.

88. הח"מ ציינה בפנייתה כי לאור העובדה שהחרגת כלל חברי הקבוצה מתקנות הבריאות והדרישה להחזרת התשלומים לחברי הקבוצה שעמדו בחובתם החוקית לפי התקנות עלתה במכתביה הקודמים, היא מבקשת שפנייתה תענה עד ליום 24.11.2016, אחרת תאלץ לפנות אל בית משפט נכבד זה.

העתק מהמכתב של המוקד מיום 7.11.2016 אל שר הבריאות, המשיב 1, מצורף ומסומן ע/43 ;
העתק מהמכתב של המוקד מיום 7.11.2016 אל שר האוצר, המשיב 2, מצורף ומסומן ע/44 ;
העתק מהמכתב של המוקד מיום 7.11.2016 אל שר הרווחה והשירותים החברתיים, המשיב 3, מצורף ומסומן ע/45.

89. עד כתיבת שורות אלו, טרם התקבל מענה מטעם המשיבים 1-3.

החלק המשפטי

90. הוראת השעה לתקנות הבריאות מפלה בין חברי אותה קבוצה בהתבסס על הבדל בלתי ענייני. התנהלות המשיבים, לרבות הזמן הרב שלקח להם עד לתיקון התקנות, והחלטתם לא להחיל את הוראת השעה לתקנות הבריאות על חברי הקבוצה שפעלו כדין והסדירו את התשלומים מהווים התנהלות לא סבירה ולא הגונה, מדובר בשיקול דעת לקוי של המשיבים שמתבסס על שיקולים זרים ולא רלוונטיים.

91. מדובר בסכומי כסף משמעותיים שהעותרים ובני משפחותיהם היו חייבים לשלם ועודם משלמים. הסכומים הם סכומים גדולים, הן למשפחה בעלת אמצעים מוגבלים והן למשפחה בעלת הכנסה ממוצעת. כך שהתנהלות המשיבים לא רק פגעה בזכותם של חברי הקבוצה לשוויון, אלא גם בזכותם לכבוד ואף בזכותם לקיום בכבוד.

חובתם של המשיבים לפעול בשוויון כלפי כלל חברי אותה קבוצה

92. המשיבים 1-3, ובמיוחד המשיב 1, חייבים לנהוג כרשויות מנהליות בהתאם לעקרונות המשפט המינהלי, לרבות לנהוג בשוויון בין שווים בכל פעולה מפעולותיהם. הנגזרת של הזכות לשוויון היא החובה של הרשות לא להפלות בין חברי קבוצת השווים כשהשוני בין חברי הקבוצה אינו רלוונטי. וכך מתאר השופט תאודור אור את האפליה.

ההפליה, להבדיל מהבחנה בין פלוני למשנהו, משמעותה מנהג שרירותי של איפה ואיפה, שאין לו הצדקה בשל העדר שוני הגיוני משמעותי

בנסיבות בין האחד למשנהו (בג"ץ 678/88 **כפר ורדים נ' שר האוצר**, מג(2) 501, 508 (1989)).

93. בפרשת נאמן, דן בית המשפט הנכבד בחוקיותה של החלטת אגף השיקום לשלול מנכים החיים בחו"ל דרך קבע את הסיוע לקניית רכב רפואי, וזאת בשונה מנכים המתגוררים בישראל. בית המשפט קבע כי בין אם מדובר בתקנות או בהחלטה מינהלית של אגף השיקום, על רשות מנהלית להימנע מאפליה בין חברי אותה קבוצה כאשר השוני בין חברי אותה קבוצה אינו רלוונטי.

הרשות המינהלית מחויבת לעמידה בנורמות מסוימות בכל פעולותיה, יהיה סיווגן אשר יהיה. משכך, בין אם נראה בהוראות אגף השיקום תקנות, ובין אם מדיניות הנעשית לפני משורת הדין או הוראות מינהל בעלות אופי גמיש, אלה וגם אלה אינן חסינות מביקורת שיפוטית ואם מתברר כי נפל בפעולות הרשות פגם כגון שהן מפלות, בלתי סבירות או מבוססות על מטרות זרות או שיקולים בלתי רלוונטיים, עשוי הדבר להוביל לפסילתן [...]. במובן זה, אין חשיבות לשאלה האם לפלוני אינטרס המוגן באופן אובייקטיבי בדין; במקרה שבו מסור לרשות שיקול דעת להעניק הטבה מסוימת הן לפלוני, הן לאחרים, הרי שאף שאין היא מחויבת להעניק את אותה הטבה כלל ועיקר, משבחרה להעניקה לאחרים, אין היא רשאית לשלול את אותה ההטבה מפלוני באין שוני רלוונטי ביניהם. (עע"ם 4515/08 **מדינת ישראל ואח' נ' יוסי נאמן** (פורסם בנבו, 5.1.2009), פסקאות 15-16 לפסק דינה של כב' השופטת (בדימוס) ארבל; ההדגשות הוספו).

94. היינו, כאשר רשות מנהלית מחליטה להפלות בין חברי אותה הקבוצה, האפליה חייבת להתבסס על שוני ענייני המצדיק אותה. ההבחנה צריכה להתבסס על טעם ענייני המצדיק שוני, על יסוד תשתית עובדתית ברורה, זאת בנוסף למבחני המידתיות והסבירות. (ראו: בג"ץ 1438/98 **התנועה המסורתית נ' השר לענייני דתות**, נ"ג(5) 337, 360 (1999); עע"מ 7335/10 **קצין התמלוגים – משרד הביטחון נ' משה לופי ואח'**, פסקה יח לפסק דינו של כב' השופט רובינשטיין (פורסם בנבו, 4.3.2013) (להלן: **עניין קצין התמלוגים**)).

95. אכן השוויון הוא ערך על בחברה דמוקרטית, ועל מנת לבדוק אותו הפסיקה קבעה שתי בדיקות עיקריות, השופט יצחק זמיר בעניין תיאטרון ארצי לנוער קבע כי:

חובת השוויון, שבדרך כלל רואים אותה כמקשה אחת, היא בעצם חובה כפולה. כדי לצאת ידי חובה צריך, ראשית, **להחליט מהי קבוצת השוויון [...]** שנית, לאחר שקבוצת השוויון נקבעה, **חובה היא להחליט באופן שוויוני בתוך קבוצה זאת** (בג"ץ 3792/95 **תאטרון ארצי לנוער נ' שרת המדע והאמנויות** נא(4) 283, 259 (1997); ההדגשות הוספו).

96. כך נקבע גם בעניין קצין התמלוגים:

מושג השוויון משמעו יחס שווה אל בני אדם, אשר אין ביניהם שוני שהוא רלוונטי לעניין נשוא השוויון. גישה זו ביחס לשוויון היא בעלת רמת הפשטה

גבוהה, המקשה על הפעלתה. [...] מושג השוויון [הוא] מושג מרכזי בכל שיטת משפט דמוקרטית. עם זאת, הבנתו של השוויון מחייבת עריכתן של שתי בדיקות נוספות, הנותנות לו את היכולת לפתור בעיות קונקרטיות: ראשית, **מהי קבוצת בני האדם שכלפיה נדרש יחס שווה?** בדיקה זו משיבה על השאלה: "שוויון כלפי מי?". מכוחה של בדיקה זו נקבעת קבוצת בני האדם אשר כלפיהם נדרשת התנהגות שוויונית [...]. שנית, **מהן דרישות השוויון במסגרת קבוצת השוויון.** בדיקה זו משיבה על השאלה: "כיצד יש לנהוג, על מנת לקיים שוויון בין הפרטים הנכללים בקבוצה שהנורמה חלה עליה" [...]. (בג"ץ 1703/92 ק.א.ל קוי אויר למטען בע"מ נ' ראש-הממשלה, פ"ד נב(4) 193, 233). (עניין קצין התמלוגים, פסקה 12 לפסק דינו של כב' הנשיא (דאז) אהרן ברק; ההדגשות הוספו).

97. ולעניינו. ראשית, נבחן מהי קבוצת השוויון וכלפי מי המשיבים 1-3 חייבים לנהוג בשוויון? קבוצת השוויון היא הקבוצה אותה הגדיר שר הפנים בהחלטתו מאפריל 2016 במסגרת בג"ץ נופל. מדובר בקבוצה שחבריה הגישו עד לסוף שנת 2003 בקשות לאיחוד משפחות, שאושרו לימים, ובשל כך הם, וכן ילדיהם אשר נולדו לאחר 1.1.1998, זכאים לשדרוג למעמד של תושב ארעי. בהתאם להערכת שר הפנים, הקבוצה מונה כ-2,104 איש וילדיהם הקטינים. לאחר שדרוגם כל חברי הקבוצה יוכרו כתושבים בחוק הביטוח הלאומי, וייהנו משירותי בריאות בדומה לכל תושב או אזרח במדינה, וזאת לאחר שישה חודשי תקופת אכשרה.
98. שנית, נבחן האם נשמר השוויון בין חברי הקבוצה בעקבות התקנת הוראת השעה לתקנות הבריאות בידי המשיבים, כך שההחלטה מתחולת התקנות ומחובת תשלום הסכומים הגבוהים היא רק עבור מי מחברי הקבוצה שלא הסדירו את התשלומים עד כה: השוויון בין חברי אותה קבוצה לא נשמר בעקבות הוראת השעה לתקנות הבריאות החדשות. הוראת השעה לתקנות הבריאות, שנועדה לתקן את העיוות שהשתרבב בתקנות, יש בו משום הכרה ברורה בכך שמלכתחילה היה צורך להחריג את כלל חברי הקבוצה מתחולת התקנות. אולם ההוראה מותירה על כנה את הפגיעה בחלק מחברי הקבוצה, חברי הקבוצה שפעלו בהתאם למצוות התקנות, על אף שאותם שיקולים שהביאו לתיקון תקפים אף לגביהם.
99. מכאן שהאבחנה בין אלו ששילמו לאלו שלא הסדירו את התשלומים לקופה אינה רלוונטית ואף מפלה ללא הצדקה בין חברי אותה קבוצה. הוסף על כך, שהתיקון בא באיחור, לאחר חודשיים וחצי ממועד כניסת התקנות לתוקף, וכשבועיים לאחר סיום מועד הרישום העצמאי והחובה לקופות החולים, כל זאת כאשר משרד הבריאות ונציגיו שתקו ולא נקטו בשום צעד שיש בו כדי להגן על חברי אותה קבוצה, כאשר נציגי קופות החולים הפעילו לחצים אדירים עליהם, כולל איומים בהליכי גבייה ואף בפגיעה בהליך לאיחוד המשפחות בחלק מהמקרים. דבר שהביא לכך שהרבה מחברי אותה קבוצה נאלצו להסדיר את התשלומים, גם אם לא ייהנו מהשירותים הרפואיים לתקופה ארוכה, אם בכלל.
100. מכאן שיש לתקן את העוול ולבטל את האפליה הלא מוצדקת שנקבעה בין חברי אותה הקבוצה השווים, ולהחזיר לכל אלה מחברי הקבוצה שהסדירו את התשלומים לקופות החולים, לרבות העותרים 1-8, את הכספים ששילמו, ולהפסיק את גביית התשלומים העתידיים.

סבירות והגינות ההחלטה המינהלית והחובה להפעיל שיקול דעת

101. כך יוצא, כי המשיבים 1-3 לא יישמו באופן הוגן את התקנות בהתאם לתכליתן. היה נכון וצודק להחריג מהתקנות את כלל חברי הקבוצה הזכאית לשדרוג, בין אם מדובר באלו שפעלו כדין והסדירו את התשלומים בהתאם להן או אלה שהחליטו להמתין ולא לשלם.

102. יצוין כי בפסק דינו בעניין התקנות, הדגיש כב' המשנה לנשיאה רובינשטיין.

מלת המפתח היא יישום הוגן של התקנות ומטרתן, וזה עמוד האש של הרגולטור; ככל שהניסיון יגלה קשיים שלא נצפו, ניתן לשנות. (בג"ץ 2649/09 האגודה לזכויות האזרח ואח' נ' שר הבריאות ואח', פיסקה ה' לפסק דינו של כב' המשנה לנשיאה רובינשטיין (פורסם בנבו, 4.11.2015)).

103. מכאן שאם התכלית של התקנות אינה תקפה לגבי חברי הקבוצה שטרם הסדירו את התשלומים בהתאם לתקנות, אז ודאי שאינה תקפה לגבי אלו שהסדירו את התשלומים בשל החשש להסתבך עם הרשויות, לרבות אלה שמעמדם שודרג בפועל, דוגמת העותרים 1-6, ואלה שמעמדם ישודרג בחודשים הקרובים, דוגמת העותרים 7-8.

104. המשיבים אכן תיקנו את התקנות לבסוף, אך לא בתוך זמן סביר, ועד אז כבר נפגעו זכויותיהם של העותרים ושכמותם, שמילאו את חובתם כדין, – לרבות הזכות לכבוד, הזכות לשוויון, ובחלק מהמקרים אפילו פגיעה קשה בזכות לקיום בכבוד – ובייחוד משום שכל אותה עת, נמנעו מלתת החתיבות כלשהי לגבי אי רישום כפוי של חברי הקבוצה.

105. כאשר מדובר בזכויות אדם מקבל מושג "הזמן הסביר" משמעות מיוחדת וכי בעניינים הנוגעים לזכויות אדם:

ככל שמדובר בסעד שעיקרו תיקון של פגיעה בזכות יסוד של הפרט, יש מקום לצפות להסדרה מהירה יותר של העניין ותיקון המעוות, מטעמים של שמירה על זכויות היסוד של הפרט וקיום חובת השלטון לכבד ולקיים את הדין החוקתי. [...] **התמשכות פגיעה בזכויות אדם מחמירה לא פעם את היקף הפגיעה ותוצאתה עלולה להיות שחיקה של הזכות כמו גם פגיעה קשה ומתמשכת בפרט.** (בג"ץ 8060/03 קעדאן נ' מינהל מקרקעי ישראל, פיסקה 13 (פורסם בנבו, 26.4.2006); הדגשה הוספה).

ראו גם:

בג"ץ 10428/05 עליוה נ' מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית, תק-על 2006(3) 1743, 1744 (2006); בג"ץ 4634/04 רופאים לזכויות אדם נ' השר לביטחון פנים, תק-על 2007(1) 1999, 2009 (2007).

106. כרשויות מנהליות, היו חייבים המשיבים 1-3 להפעיל שיקול דעת סביר במקרה דנן ולפטור מתחולת התקנות את העותרים ואת כלל האנשים שהגישו בקשות עד שנת 2003, ולא רק אלו שטרם הסדירו את התשלומים.

107. החלטת המשיבים להפלות בין חברי אותה הקבוצה עצמה חורגת ממתחם הסבירות. על מנת שהחלטה תעמוד במתחם הסבירות, עליה להינתן תוך שיקול ואיזון נכון בין הגורמים הרלוואנטיים

השונים בהם עליה להתחשב. בבג"ץ 341/81 מושב בית עובד נ' המפקח על התעבורה (פ"ד לו(3) 349, 354 (1982)), קבע בית המשפט כי:

בקביעת גבולותיו של "מתחם סבירות" יש להתחשב. בין השאר, בשאלה, אם הרשות הציבורית נתנה משקל ראוי לגורמים הרלוואנטיים השונים שבהם עליה להתחשב. החלטתה של רשות מינהלית תיפסל בשל חוסר סבירות, אם המשקל שניתן לגורמים השונים אינו ראוי בנסיבות העניין. אכן, שקלול ואיזון זה הם מעיקרי תפקידיה של הרשות הציבורית, והביקורת על אופן ביצועם נתונה לבית המשפט.

108. זאת ועוד. מתחם הסבירות הנתון לרשות המינהלית בבואה ליתן החלטה משתנה מהחלטה להחלטה והוא נקבע, בין השאר, על פי מידת השפעתה של ההחלטה על זכויות אדם.

רוחב המתחם מושפע ממהות העניין. קיימת הבחנה בין החלטות טכניות באופיין לבין החלטות מהותיות, כגון החלטה המגבילה זכויות אדם [...] החלטות העוסקות בזכויות אדם [...] מצרות את מתחם הסבירות. (אליעד שרגא ורועי שחר, המשפט המינהלי III – עילות ההתערבות, 242 (2008)).

109. החובות המוטלות על רשות מינהלית, לפעול בסבירות, מידתיות, הוגנות ולשם השגת תכלית ראויה, עקרונית על הם, החולשים על מרחב שיקול הדעת של הרשות. (ראו לעניין זה בג"ץ 1689/94 הררי ואח' נ' שר הפנים, פ"ד נא (1), 15 (1994); בג"ץ 840/79 מרכז הקבלנים נ' ממשלת ישראל והבונים בישראל, פ"ד ל"ד (3), 729 (1981)).

110. ההחלטה להתעלם למעשה מהעוול שנגרם לחברי אותה קבוצה ששילמו סכומי כסף גדולים על מנת למלא את חובתם כדין ולהימנע מלהסתבך עם הרשויות, היא החלטה שגויה ולא סבירה שנוגעת ישירות בזכויות אדם, לרבות הזכות לכבוד הזכות לשוויון, ולעיתים אף בזכות לקיום מינימלי. נשוב ונדגיש, כי מדובר בהחלטה בעלת השלכות כלכליות בלתי מבוטלות, אם לא כבדות, על חברי הקבוצה, לרבות העותרים 1-8, ובני משפחותיהם. על כן, מתחם הסבירות הנתון למשיבים 1-3 בבואו ליתן החלטה בעניין כה רגיש, צר יחסית.

111. מכאן שעל המשיבים לבחון מחדש את החלטתם ולהפעיל שיקול דעת ולנהוג בעותרים כפי שנהגו באלו מחברי הקבוצה שלא הסדירו את התשלומים, היינו להפסיק את התשלומים לקופות החולים ולהחזיר להם את הכספים ששילמו.

לסיכום

112. מצב חוסר הוודאות המתמשך בו היו מצויים חברי הקבוצה הזכאית, בשל השתהותם של המשיבים והימנעותו של מנכ"ל משרד הבריאות מלהתחייב שלא לרשום אותם באופן כפוי, הביא את חלקם, ובהם העותרים 1-8, להיכנע ללחצים כבדים מצד נציגי המשיבות 4-7 לגביית התשלומים בהתאם לתקנות, לרבות בגין האיום בנקיטת הליכי הוצאה לפועל ואף בחלק מהמקרים האיום לפגיעה בהליך איחוד המשפחות, ולהסדיר את התשלומים למשיבות 4-7, אותם התשלומים נדרשו לשלם לפי התקנות.

113. המשיבים 1-3 מכירים בכך שאין זה ראוי או צודק שחברי הקבוצה אשר הוכרו כזכאים לשדרוג, יחויבו לשאת בנטל הכספי הכרוך ברישום, על מנת ליהנות מביטוח בריאות למשך תקופה קצרה כל

כך, עד לשידרוג מעמדם בפועל, עת יהיו זכאים לקבל שירותי הבריאות מתוקף חוק ביטוח בריאות ממלכתי, בדומה לכל תושב או אזרח במדינה. יחד עם זאת, הם החליטו לעשות צדק רק עם חלק מחברי הקבוצה, אלו שמסיבותיהם השונות לא נכנעו ללחצי נציגי קופות החולים והפרו, הלכה למעשה, את הוראות התקנות.

114. משכך, מדובר בתיקון לתקנות שהוא חשוב, אך מפלה – באופן בוטה, וללא בסיס עובדתי רלוונטי – את חברי הקבוצה שנהגו בהתאם להוראות מנכ"ל משרד הבריאות והתקנות, ומילאו את חובתם, על אף שהדבר פגע בהם, אפילו קשות, מבחינה כלכלית.

115. לאור האמור לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד להתערב ולהוציא צו על תנאי כמבוקש, להגן על אלו מבין הקבוצה שמילאו את חובתם בהתאם לתקנות, להורות למשיבים 1-3 להחריג אותם מתקנות הבריאות החדשות בדומה לחברי הקבוצה שטרם הסדירו את התשלומים, ולהורות למשיבים 4-7 להפסיק את גביית התשלומים העתידיים ולהחזיר לעותרים ולאחרים במצבם את התשלומים ששילמו עד כה.

116. כמו כן, לאחר שמיעת תשובת המשיבים, מתבקש בית המשפט הנכבד להפכו לצו מוחלט. בנוסף, מתבקש בית המשפט להשית על המשיבים את הוצאות העותרים ושכ"ט עו"ד.

117. עתירה זו נתמכת בתצהירים מטעם העותרים 1-9.

עביר ג'ובראן-דכוור
עורכת דין
ב"כ העותרים

ירושלים, 1 בדצמבר, 2016.

[ת.ש. 95330]